

ДРОБОТЯ Я. А., кандидат економічних наук, доцент

ДОРОШЕНКО О. О., кандидат економічних наук, доцент

БЕЗУС О. Ю., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Полтавський державний аграрний університет

ФІНАНСОВИЙ РИЗИК: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Фінансовий ризик пронизує всі економічні процеси в межах держави, окремого суб'єкта господарювання, банківської установи, домашнього господарства. Фінансовий ризик наявний повсякчас, знаємо ми про нього чи ні. Даний вид ризику присутній не лише в реаліях сьогодення, він існував ще за часів первісно-общинного ладу, проте в ті часи не знали про таку категорію як ризик. Проте навіть не маючи уявлення про цю категорію общини інтуїтивно усвідомлювали небезпеку ризику і намагалися захиститися від нього [1, 2, 3].

Тож проведемо дослідження щодо того, коли саме виник ризик, і що він собою являє. Так, за часів античності (800 р. до н. е. – 476 р. н. е.) ризик інтерпретували як волевиявлення Богів, сприймаючи його як небажану, негативну подію, що потребує захисту [1, 2, 3].

У середньовіччі (476–1492 рр.) ризик розглядали як об'єктивну категорію спричинену фатумом, долею та суб'єктивними факторами – рішенням людини, її розумовими здібностями. Ризик ототожнювали з ремісниками і торгівлею. Саме в даний період вперше з'являється усвідомлення відносно різної ймовірності настання втрат та власне різної ймовірності обсягів втрат. Окрім того ремісники починають розуміти, що сформована ціна на товари і послуги повинна залежати від чиннику ризику [1, 2, 3].

В епоху відродження (1492–1789 рр.) формується прикладний прояв ризику, відбувається перша спроба розрахунку ймовірності настання ризику на базі азартних ігор. Ризик трактують як рішення конкретної людини, її розумові здібності. В межах цієї епохи закладаються основи теорії ризику, формується

математичний апарат. Так, зокрема Б. Паскаль та П. Ферм (1654 р.) формують математичне підґрунтя теорії ризику на основі азартних ігор – теорії ймовірності. А. Муавр (1730 р.) формує поняття структури нормального розподілу, міри ризику. Д. Бернуллі досліджує очікувану корисність (є базисом для сучасної теорії відносно портфельних інвестицій) [1, 2, 3].

У добу просвітництва (1789–1914 рр.) відбувається чітке окреслення математичного апарату відносно обчислення ризику і вперше формуються ґрунтовні наукові дослідження відносно ризику. Р. Кантільйон обґрунтовує взаємозв'язок ризику та підприємництва [1, 2, 3].

Новітній час (1914 р. – по теперішній час) переорієнтація ризику з об'єктивних чинників лише на суб'єктивні на початку нового часу та освідомлення того, що ризик є об'єктивно-суб'єктивною категорією в реаліях сьогодення. Осмислення ризику як рішення окремої людини, як стан, що виникає внаслідок техногенних катастроф, війни, криз у фінансах та політиці. Ризик починають досліджувати не лише як об'єкт фінансових втрат [1, 2, 3, 5].

Отже, уявлення про ризик змінювалось разом із розвитком суспільства, суспільних процесів і надалі воно не є константою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дорогань-Писаренко Л., Дроботя Я., Дорошенко О. Управління фінансовими ризиками : навчальний посібник. Полтава : ПДАУ, 2023. 153 с.
2. Калініченко З. Д. Ризик-менеджмент : навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент». Дніпро : ДДУВС, 2021. 224 с.
3. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками : навчальний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
4. Томілін О., Краснікова О., Гечбаія Б., Зоря С., Дроботя Я., Синиця Ю. Управління ризиками в аграрному секторі: фінансовий аспект. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 4 (51). С. 147–162. URL : <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.51.2023.4096> (дата звернення: 15.03.2024).